

САРАЕВСКО МАРЛБОРО

МИЉЕНКО ЈЕРГОВИЋ

Книгата е објавена со финансиска
поддршка од Министерството за
култура на Република Хрватска

БИБЛИОТЕКА – АКВАМАРИН

Главен уредник
Филип Димевски

Јазична редакција
Филип Димевски

Наслов на оригиналот:
Miljenko Jergović
Sarajevski Marlboro

Copyright © Miljenko Jergović, 1994

Компјутерска обработка
Бегемот

Ликовно уредување
Наталија Лукомска

© Сите права на изданието ги има БЕГЕМОТ ДООЕЛ – Скопје. Забрането е копирање, умножување и објавување на делови или на целото издание во печатени или електронски медиуми без писмено одобрение од издавачот.

САРАЕВСКО МАРЛБОРО

МИЉЕНКО ЈЕРГОВИЌ

(РАСКАЗИ)

превод од хрватски јазик

Ѓоко Здравески

Скопје, 2019

СОДРЖИНА

1. НЕОДМИНЛИВИ ДЕТАЛИ ВО БИОГРАФИЈАА	7
ИЗЛЕТ	9
2. РЕКОНСТРУКЦИЈА НА НАСТАНИТЕ	13
КАКТУС	15
КРАЖБА	20
БУБА	24
ПРСТЕН	27
ГОСПОДИН ЧОЕК	30
БОСАНСКИ ЛОНЕЦ	34
АНАМКАТА	40
ГОНГ	44
СЛОБОДАН	49
ПАСТРМКА	53
БРАДА	57
ЧИКО ЗАВОДНИКОТ	61
КОМУНИСТОТ	65
ГРОБ	70
КОНДОР	76
ГРАДИНАР	82
БУДЕЊЕ	87
ВОЈВОДАТА	93
ДИЈАГНОЗА	97
КОЛОНИЈА	100
ДЕКЛИНАЦИЈА	104
ФОТОГРАФИЈА	108
ПАТУВАЊЕ	112
СЛЕПИОТ	116
СВОНО	120
ПИСМО	123
САКСОФОНИСТОТ	130
3. WHO WILL BE THE WITNESS	133
БИБЛИОТЕКАТА	135

1.

НЕОДМИНЛИВИ ДЕТАЛИ ВО БИОГРАФИЈАТА

ИЗЛЕТ

НА ГЛАВАТА МЕСТОТО ѝ Е НА ПЕРНИЦАТА, сето друго е чист ужас. Чувствувааш како ја губиш меката почва под себе. Се ниша поспаниот свет, слепоочницата ти удирка по џумката на мајчиното рамо, сиркаш на едно око и ја гледаш играта на скалите под нозете, оптичка измама на едноставни геометриски фигури што повторно те враќаат во сонот. Те буди ненадејно чувство на мачнина во желудникот, во автобус си, опкружен со службеници од Службата за општествено книговодство што тргнале на пат за Јајце. Никој не ги води децата, освен мајка ти; мораш да ги видиш водопадите, строго заклучила, и цабе е сега што утробата ти ита надвор, во главата матно мочуриште што никогаш нема да се избистри ко водопад. Дебелото автобуско стакло правилно тропка низ свеста, се движат сликите што дури подоцна, за десет години, можеби, ќе се преточат во препознатливи предели од поширокиот роднокрај за кој со восхит и претерувања им зборува на познајниците од другите земји и роднокраишта.

Денот е дождлив, по мостовите надојдената Босна тече, и баш ништо не е за на излет. Средовечните службеници весело дрдорат и ја загледуваат русокосата секретарка, која во големи торби за плажа носи печени пилиња, шминка и чешли, табли *пливадон*, масло за сончање и оние ситни женски нештенца за кои многу подоцна ќе дознаеш дека се користат само еднаш месеч-

но, но тоа еднаш е секогаш кога се оди на излети или кога нешто се слави.

Гледаш како некое *фиќо* го претекнува автобусот; во него има четворица момци. Одозгора видени изгледаат како весели џуџиња на кои овој дожд баш добро им дошол. Се тркаат низ сјајниот мокар свет со секого на кого ќе најдат. Ти се чини дека никој друг од автобусот не ги гледа. Луѓето се зафатени со поважни работи; среде недела добиле слободен ден и сега редно е да го искористат. Штрбавиот Џемо ја понел војничката матарка што ја нуди наоколу, па, онака на шега, ти ја подава и тебе. Помислуваш дека внатре има вода, ама те штрекнува остриот мирис на течноста со која болничарката ти го премачкува рамото пред вакцинација. Во тој час утробата конечно ти поитува надвор, седиштето пред себе го облеваш со некоја жолтеникава смеса, која уште долго, онака леплива, ќе се шири низ ноздрвите.

Автобусот забавува и запира среде патот. Возачот излегува надвор, а со него и сите патници. Мајка ти ти вели да останеш, но не ти се седи сам во автобусот. Ѐ приоѓаш на толпата насобрани луѓе, се провлекуваш меѓу нозете и го здогледуваш сосема стутканото *фиќо* од кое сирка рака. Мајка ти со дланка ти го сокрива погледот, не гледаш сè додека пак не те седне на седиштето во автобусот. Бледите патници се враќаат по тебе, никој не прозборува ни збор, само една од оние три русокоси вели дека ова ни го расипало излетот. Кое ова? Не прашуваш затоа што знаеш дека би испаднало дека прашуваш глупости. Луѓето во *фиќото* се мртви, ама изгледа дека тоа само тебе те нема потресено. Никој не ги познаваше, па зошто сега да се тагува. Џемо ја започнува приказната за сообраќајните несреќи што ги преживеал и за кои слушал. Мислиш дека секое патување, ако Џемо ја кажува вистината, завршува во стуткано *фиќо*. Не ти се чини страшно ако и твојот автобус биде предмет

на нечији бледи погледи, а нечија мајка ги крие очите од твојата рака. Ситуацијата дури не е лишена од привлечност. Не знаеш зошто, ама ти се чини многу добро да бидеш во центарот на такво внимание. Веќе не чувствуваш мачнина, ти набабрува висулчето во гаќичките, а благост ти прострујува по жилките. Конечно си се разбудил и си се разбистрил. Ја потпрашуваш мајка ти, се размавнуваш со нозете, ја бараш од Џемо матарката, ја засмејуваш околината, во центарот на вниманието си и добро ти е ко да си загинал.

Јајце е составено од огромни леγο-коцки. Некоја голема рака ги распослала како по проспект. Ништо не е како вистинско, освен водопадот. Тој е голем и страшен. Излетот го минуваш под наткривената градина на ресторанот. Џемо зборува за девојка што поради дечкото скокнала од врвот на водопадот. Кога овој чул за тоа, скокнал и тој. Ама девојката не загинала, туку другиот ден се појавила во градот. Ги прашала луѓето каде е дечко ѝ, а овие ѝ рекле дека скокнал по неа. Тоа ја растажило, па скокнала пак. Никој освен тебе не му веруваше на Џемо. Го праша дали можеби дечкото по скокот се појавил жив. Не се појавил. Е, сега, не ти е баш јасно како жената, а жените се послаби од мажите, може да остане еднаш жива, а тој не можел ни еднаш. Му предложи на Џемо да скокате, па да видиме кој ќе остане жив. Тој не сакаше.

Под Јајце, вели, имаат некакви ходници од кои, кога еднаш ќе влезеш, веќе не можеш да излезеш. Таму ги носат децата што пушат во школските веџиња. Тоа те преплаши. Никогаш не си пушел, ама некој би можел да помисли дека си пушел, па да те фрли внатре. Грозно би било цел живот да се талка во мракот.

Отидовте во некоја сала со слики од херои. Тука другарот Тито ја направил Југославија. Праша дали другарот Тито го направил и Јајце. Џемо рече дека не го

направил, ама исто ко да го направил. Тоа не го разбра. Според твојот суд, само другарот Тито бил доволно голем да ги намести леѓо-коцките над водопадот. Тоа „не е, ама е“ на Џемо многу смрди, како и неговата матарка.

Во еден ресторан јадевте сите заедно. Ти јадеше раженчиња, ама на враќање, во истиот автобус, ги поврати. Нема врска, беа убави за јадење.

Надвор веќе беше ноќ и не ве претекна ниедно *фиќо*, ниеднаш не застанавте и никој не загина. Џемо веќе не зборуваше за несреќите. Зборуваше за нешто друго, што веројатно пак не беше вистина. Или беше вистина само во тој миг, пред сите заедно да ги затворите очите и да се разбудите кога небото веќе беше црвено, како запален покрив над светлата на Сараево.